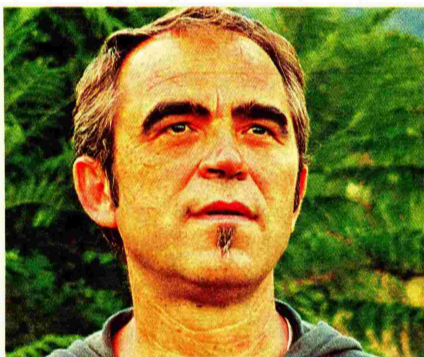

Είδος: Εφημερίδα / Κύρια / Πολιτική / Ημερήσια
Ημερομηνία: Σάββατο, 08-12-2012
Σελίδα: 0034
Μέγεθος: 1904 cm²
Μέση κυκλοφορία: 16580
Επικοινωνία εντύπου: 211 1045000

Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Περίκληστος ψυχικός τόπος

Της Δήμητρας Κολιτσάκου

«ΠΩΛΗ ΠΑΙΔΙΩΝ» επιγράφεται το πρώτο μυθιστόρημα του Πέτρου Κουπτζιαμπζαζάκου (γενν. 1965), μετά από μια συλλογή διηγημάτων που συζητήθηκε (ή ησκήθη). Επτά (2004) και απορριχτικές εμφανίσεις σε αλλοδαπούς τόπους. Οι 424 σελίδες του ζωντανεύουν έναν κόσμο άγνωστο για τους περισσότερους – τον κόσμο ενός παιδιού που μεγαλώνει τη δεκαετία του '70 σε μια Παδόπολη έξω από τη Θεσσαλονίκη.

Αν η «Πώλη παιδιών» καταπίναται με τον εγκληματικό και το ήρωα, σίγουρα αποσείλει παράλληλα μια ωραία σπουδή της παιδικής ηλικίας. Αντίθετα από το που μεγαλώνει ένα παιδί – με τη δική του οικογένεια ή σε ξένα κέρια –, ζει α' έναν κόσμο νομαδικό και περίκληστο που το ίδιο τον βλέπει μόνο «από μέσα», χωρίς ακόμη να μπορεί να συλλάβει τη δυνατότητα της «εξόδου», την ύπαρξη άλλων κόσμων, διαφορετικών. Αυτή τη νοματεία του παιδικού κόσμου, ιδωμένη με τα μάτια του παιδιού και επισημνή με τα δικά του λόγια, καταγράφει με απρόσδεκτο όραμα το μυθιστόρημα. Ο κόσμος της Παδόπολης γίνεται οικισμός για τον αναγνώστη, όχι μόνον ως Παδόπολη αλλά και ως ψυχικός Τόπος-Πώλη παιδιών.

Μέσα από τριπορόφυτη αφήγηση που αποδίδει κυρίως το point of view του νεαρού ήρωα, γίνεται φυσικός και σχεδόν ανεπιτήρητος, μέσα από μικρά περιστατικά, η μεταβίβαση από την παθητικότητα στην αμφιβίωση, από την ακινησία στη δράση. Τον έξω κόσμο, ο ήρωας τον βλέπει να απλώνεται πέρα από τα Σύρματα. Την ύπαιθρο του που υπενθυμίζει αρακά και που κάποιο φράγμα από την αποσπασμένη ή μια ανάσπαστη που τον κυπιάει εκραγία σαν μαχαίρι. Ο μέσος κόσμος είναι ένας κόσμος πεθαμένος, τμηματικός και ρουτίνας. Το προσωπικό λυγές φορτίο γίνεται σταγόκι, ενώ κάποιο κρατάνε τη βέργα στο σφυρί, σε μια σκηνή, όσο το παιδί υφίσταται τον ξυλοδαρμό παρακαλάει μέσα του να κουραστεί η βέργα. Τα άλλα παιδιά διαθέτουν μόνον επίθετα και όχι μικρά ονόματα – τα δεκάδες επίθετα που αναφέρονται στο βιβλίο μαζεύουν να είναι παρμένα από μέλη ελληνικών γκαρπούρκοκ των δεκαετιών '60 και '70. Αντίθετα παραμένουν τα μικρά ονόματα των συνηθισμένων, ακόμη και τις σήμερες των εκμυστηρεύσεων («Νόμιζε πως ο Φίλιππος δεν είχε μόνι, ότι είχε πεθάνει»). Τον ίδιον τον πρωταγωνιστή αποκαλούν «Γιούργος» ή «αδερφή Θεανώ», όταν καταγράφει να «αφαιρείται», και ο ζωντανεύει τους χαρακτήρες της φορές που βγαίνει κρατώντας από μια τρυπα στα Σύρματα.

Υπάρχει όμως και η χαρά, το πόσο παίζουν αυτό τα παιδιά, το τι παιχνίδια σκαφίζονται – «Το παιχνίδι με τόσα πολλά παιδιά γίνεται πιο παικτικό». Πληθώρα στοιχείων ζωτικότητας τη δεκαετία: «Σόκο-φρέτα, πίσσα... πέλα...», «Χαρίδη 5-0», «το Λούνα Παρκ». Ο πρωταγωνιστής διαβάζει «Μπλέκ», εκτός από ποδόσφαιρο παίζει με τους άλλους «ποδόσφαιρο», ενώ κάποιος λέει «άνω σφόνδρα» όταν μπαίνει το θέμα του ποιος θα κατέβει πρώτος στον υπόνομο.

Εντετα είναι κάποιες άλλες διαστάσεις της «μέσα» και της «έξω» πραγματικότητας: «Αυτός πάντως δεν είχε δει ποτέ του τη βασιλίσσα, ούτε άκουγε το όνομά της – μπορεί ένας άνθρωπος από μόνος του να χαιρεί μια Παδόπολη...». Το παιδί τι σκέψη είχαν με τα «πληγέντα υπό των αντηρίων παιδιών», [αυτός] δεν είχε ήσει κανένα πόλεμο. Άρκετο πρωτακτούσε για τη θρησκεία, αφού έπαιζε η κόουτσα. Αλλά η λέξη χούτσα μέχρι τότε τού ήταν άγνωστη: «Τι είναι η χούτσα; Οι κοριζίτσες; Οι κοριζίτσες με το πουλί και τον στρατιάτι εξαρτισάνακ «αν όμως με ένα εμρόφι έβλεπες την μπασιά [της καινούργιας ζυγυριστής στη βάση της σημαίας], το πουλί και ο στρατιάτις θα έβγαιναν μαζί έξω». Όπως οι κοριζίτσες: «Η από πάνω, έγραφε "Εθνικός Οργανισμός Πρώηνες", με εκείνη τη λεπτή κίτρινη κλωστή που δεν κοβόταν από γράμμα σε γράμμα, και η από κάτω "Βασιλική Πρώνοις", με την ίδια κίτρινη κλωστή που δεν κοβόταν».

Στο τρίτο μέρος της αναντίσης του βιβλίου χαράνουν κάποια ερωτήματα: Αν η προσέγγιση της ψυχικής νόσου (από τι ν οποία πάσχει η αποκομμένη μητέρα) θα μπορούσε να είναι σαφέστερη, και γηματικές αρετές που θα εκτιμήσει ο αναγνώστης-κριτικός αλλά και ο αναγνώστης που νοιάζεται κυρίως για τη χαρά της ανάγνωσης.

Βιβλιοστάτης

Η λογοτεχνία του εφικτού στην κοινωνία του ανέφικτου

Η Αμερικανίδα συγγραφέας Marge Piercy έγραψε το δεύτερο μυθιστόρημά της το 1970. Το «Χόρεψε τον αστό ως τον ύπνο» (Dance the Eagle to Sleep) χαρακτηρίστηκε από τον Τόμας Πίνσον ένα από τα πιο «ελακρινή» μυθιστορήματα της Αμερικής και από τον αμερικανικό Τύπο «αυτοσηματικό πολιτικό ιστορικό». «Ενα τρακακό βιβλίο» και «ένα έργο-τόλμα για τη νεολαία» Μεσοένας της κρίσης του Βιετνάμ στην αμερικανική κοινωνία, το μυθιστόρημα της Piercy περιγράφει μια ανεπιτήρητη επαναστασιακή δύναμη, ελευθερίας κοινωνίας ενάντια τώρα – ή, ορθότερα, εκεί και τότε. Εμπνευσμένη από τη δράση της ως νεαρής ακτιβίστριας στον χώρο της αντι-μilitaristics και φεμινιστικής αρωστήρας, η Piercy αντιμετώπιζε ένα όραμα αλληλεγγύης μεταξύ των εξεγερμένων νέων της sex, drugs & rock 'n' roll γενιάς και των αποκοιμισμένων και αποδοκιμαζόμενων ιθαγενών ηθικών του Νέου Κόσμου. Στον μυθιστορηματικό της κόσμο, η απόσταση από την αλληλεγγύη ως την ανατροπή υπήρξε διακοσμητική να καταρρίψει έθιμους αναλυτικούς κανόνες όπου οι επαναστασιακές αξίες μετατρέπονται σε υπέροχα πάρα.

Αλλά αυτό δεν είναι το τέλος. Στρατός και αστυνομία εξεραπολούν μια άνευ προηγουμένου επίθεση στην απειλή και προσοχή μιας ευτυχίας που απέρριπτε τον φασίκο κύκλο παραγωγής και καταναλώσεως. Έτσι, αυτό που κατάφερε τελικά η Piercy ήταν η «απόφαση της καρδιάς της ζωής να συγκινήσει τους κοκούς. Τι είναι επαναστασιακό ερωτικό, ριαντίει η συγγραφέας με σκεπτικισμό, τι είναι ερωτικό σε μια κοινωνία που βεβαιώνει την πρωταρχική ανθρώπινη ελευθερία ανέφικτη; Το «Χόρεψε τον αστό ως τον ύπνο» εκδόθηκε πρόσφατα, μετά από σαράντα δύο ολόκληρα χρόνια, από τον ανεξάρτητο εκδοτικό όμιλο PM. Το όνομα της μυθιστορημάτρου στο εξωτερικό του έδωσαν παράλληλα ανάμεσα σε τίτλους πρόδρομης ανακοινώνουσας Βελαρίας στον πάγκο του εκδόστη, σε ένα συνέδριο της νέας Νέας Αριστεράς στο Λονδίνο του 2012. Το μυθιστόρημα της Piercy έμοιαζε με κακό σκωτικό. Διαβάζοντας στα όρια την εισαγωγή της συγγραφέας για τη νέα έκδοση, αναποφασίζαμε έκαστα την πρόθεση του κριτικού. Το δε πρωτοκρινόμενον από κλάους σκεπτικιστές ανθρώπων δεν ήταν μια καθιστοκρατική – και ολιγαρχία, με βάση τα όσα διαβάζει – δεν ήταν αρκετό. Η εισαγωγή ήταν μια μαχητική για τη μεθοδευσμένη διάσπαση του αμερικανικού φαστιστικού κινήματος από Νίλσον Γεννημένη το 1936, με εμπειρία δεκαετιών στην πραγμάτωση του ερωτικού, η Piercy είχε επιστρέψει στον παρελθόν για να στείλει ένα μήνυμα στο παρόν. Δεν είναι σφαλμάς ένα μήνυμα «απορριχτικό», είναι ωστόσο ένα μήνυμα για το εφικτό της ανατροπής.

Προσδοκώ να αποδοκιμασθήσθε το μήνυμα, το ανέφικτο.

Παιδιά στην υπερορία

Του Γιούργου Αντωνίου

«ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ Η ΠΑΙΔΟΣΩΤΙΣΜΟΣ» Παιδιά του Εμφυλίου στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη. Επιμέλεια: Ερίνη Λαγούνη, Μαρία Μουσιλά. Εκδόσεις Επίκεντρο, 2012, Σελ. 384

«Ο βρωμοκρατικός έφταν τον πατέρα μου στη φυλακή. Το θυμίζω να σπουδάσει ελεύθερα το κρυμμένο στο ανόργανο Στάλιν που μας σκεφτήκαμε» Αποδόση από σκληρή έκθεση στις αρχές του 1950 «Να μην ξεγελαστούμε από κάρταρα και ξενόμαχο καλήκων της στρατολογίας δίνοντας καρδιά να κρύψουν τα παιδιά τους» Οδηγία του ΔΣΕ προς τις στρατολογίες των παιδιών

ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ «Παιδομαζωμα ή Παιδοσωτισμός» μελετά μια παλιότερη ζήτημένη πτυχή του ελληνικού εμφυλίου. Το ζήτημα των παιδιών του εμφυλίου αποτέλεσε ήδη κατά τη διάρκεια του πολέμου ίσως το πλέον ακανθώδες θέμα τόσο σε εσωτερικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, όπου και χρησιμοποιήθηκε ως μέσο πίεσης και προπαγάνδας μέχρι και στους κόλπους του ΟΗΕ. Είναι γεγονός ότι μετά την περίοδο της έντονης πολιτικοποίησης και προπαγάνδας, ακολούθησε αδιάφορα σιωπή γύρω από το θέμα του επαναστασιακού των παιδιών. Η ελληνική κυβέρνηση το εγκατέλειψε σύντομα γιατί συνειδητοποίησε ότι όσο αποτελούσε ευκαιρία τόσο αποτελούσε και παγίδα στην περίπτωση που όντως τα παιδιά επαναστατηζόνταν ως πιθανή «γενιάρικα» – για να ακολου-

θήσομε ως τέλος τη σκεπτική προπαγανδιστική μεταφορά. Το συγκεκριμένο ιστορικό ζήτημα αλλά και η σκεπτική ορολογία παραμένει φορημένη πολιτικά. Αποτελεί ένα θέμα στο οποίο η δημόσια ιστορία και η προπαγάνδα διεκδικούν με την ακαδημαϊκή έρευνα, με οι ευνοϊκοί όρους για τη δεύτερη. Για λόγους που μπορεί να υποθέσει κανείς για τη προπαγάνδα των νικητών του εμφυλίου κέρδισε κατά κράτος τις εντυπώσεις στο θέμα, πράγμα που αποδεικνύεται και από την υιοθέτηση της ορολογίας περί παιδομαζωμάτων και από αριστοκράτες και κομμουνιστές. Άρχει κανείς να ρίξει μια ματιά στις μηχανές αναζήτησης του διαδικτύου στους όρους παιδομαζωμα και παιδοσωτισμός για να καταλάβει τη κοινή διαφορά στη διάδοση των δύο όρων.

Από την άλλη πλευρά, οι επιστήμονες θεωρούν καθήκον τους είτε να διαλέξουν την πλευρά με την οποία θα πολεμήσουν είτε να κρατήσουν τις σκεπτικές ισορροπίες προς την υποτιθέμενη αποκατάσταση της αλήθειας. Υπό αυτή την έννοια ο παρόν τόμος προσπαθεί να ιστοριοποιήσει τη σκεπτική διαμάχη και να εισηγηθεί την πολυπλοκότητα του ζητήματος διαλέκοντας τις προσακτικές μαρτυρίες με τις επιστημονικές προσεγγίσεις. Το πρώτο μέρος του βιβλίου με τις επιστημονικές προσεγγίσεις φωτίζει διάφορες πτυχές της εμπειρίας των παιδιών στην υπερορία και το πολιτικό παρεκκίνητο γύρω από τη δια-

Ο παρών τόμος, στον οποίο γράφουν μερικά από τους πλέον διακεκριμένους επιστήμονες του χώρου, και τον επιμελούνται δύο από τις πιο έμπειρες ερευνητριες της πολιτικής προσφυγιάς, αναμένεται να συλλέξει σε μια βιβλιογραφία υπό συνεχή εξέλιξη γύρω από το θέμα της διαχείρισης των συνηθισμένων του εμφυλίου εντός και εκτός συνόρων. Αλλιώς το δεκαετία του 1940 φαίνεται ότι θα μας αποσκήλιε εμπνευστικά για αρκετά χρόνια ακόμη.

Φεθνομαζωμα. Παιδιά από το Κερασόβο (πάνω φωτο.) και Παδικός Σταθός (κάτω φωτο.), 1950. (Από τον τόμο «Παιδομαζωμα ή Παιδοσωτισμός»)

Ο παρών τόμος, στον οποίο γράφουν μερικά από τους πλέον διακεκριμένους επιστήμονες του χώρου, και τον επιμελούνται δύο από τις πιο έμπειρες ερευνητριες της πολιτικής προσφυγιάς, αναμένεται να συλλέξει σε μια βιβλιογραφία υπό συνεχή εξέλιξη γύρω από το θέμα της διαχείρισης των συνηθισμένων του εμφυλίου εντός και εκτός συνόρων. Αλλιώς το δεκαετία του 1940 φαίνεται ότι θα μας αποσκήλιε εμπνευστικά για αρκετά χρόνια ακόμη.